

KANDIDAT

389

PRØVE

JUS2005 2 Forvaltningsrett II

Emnekode	JUS2005
Vurderingsform	Skriftlig eksamen
Starttid	30.05.2022 07:00
Sluttid	30.05.2022 13:00
Sensurfrist	20.06.2022 21:59
PDF opprettet	21.06.2022 05:16

Seksjon 1

Oppgave	Tittel	Oppgavetype
i	Informasjon	Informasjon eller ressurser
1	Del I - Spørsmål 1	Langsvar
2	Del I - Spørsmål 2	Langsvar
3	Del II - Spørsmål 3	Langsvar
4	Del II - Spørsmål 4	Langsvar
5	Del II - Spørsmål 5	Langsvar

1 Del I - Spørsmål 1

Peder Ås hadde et bilverksted i Hunn kommune. På grunn av stort arbeidspress var han ikke så nøye med papirarbeidet. Han hadde mer enn nok med å reparere biler, og administrere de ansatte. Alt papirarbeidet fikk han ta når han fikk bedre tid.

Skattemyndighetene fikk et tips om manglende rutiner og papirarbeid hos Peder Ås. De iverksatte derfor kontroll av virksomheten til Peder Ås jf. skatteforvaltningsloven § 10-4 (Lov 27.05.2016 nr. 14). Skattemyndighetene avdekket at Peder Ås ikke hadde ført personalliste etter bokføringsloven § 3a (Lov 19.11.2004 nr. 73) jf. bokføringsforskriften § 8-12-1 (forskrift 01.12.2004 nr. 1558). Dette er en liste som skal vise hvem som til enhver tid arbeider i virksomheten, og er et viktig virkemiddel for å hindre skatteunndragelser.

På grunnlag av kontrollen la skattemyndighetene til grunn at Peder Ås hadde brutt skatteforvaltningsloven § 14-7 (1) c) ved å ha unnlatte «å føre og oppbevare personalliste etter bokføringsloven». Skattemyndighetene varslet derfor at Peder Ås ville bli ilagt et overtredelsesgebyr på 10 rettsgebyr (12 230 kroner) jf. skatteforvaltningsloven § 14-7 (3) første punktum.

Peder Ås var enig i at han ikke har ført og oppbevart personalliste i henhold til bokføringsloven og bokføringsforskriften. Han mente likevel at skattemyndighetene ikke pliktet å ilegge ham et overtredelsesgebyr i saken. Det var tross alt første gang skattemyndighetene hadde avdekket noe slik hos Peder Ås, og han hadde aldri tidligere hatt noe problem med skattemyndighetene. Ås påpekte at skatteforvaltningsloven § 14-7 (1), jf. 14-7 (3) første punktum, åpnet for at skattemyndighetene kunne unnlate å ilegge gebyr.

Skattemyndighetene mente at de hadde plikt til å ilegge gebyr når det først var på det rene at Peder Ås ikke hadde ført og oppbevart personalliste. Skattemyndighetene påpekte at det i skatteforvaltningsloven § 14-7 (3) første punktum kommer frem at overtredelsesgebyret «skal» utgjøre ti rettsgebyr i et slikt tilfelle. Skattemyndighetene hadde derfor ikke noen skjønnsadgang, og kunne derfor ikke unnlate å ilegge Peder Ås gebyr. Skattemyndighetene traff derfor vedtak om å ilegge Peder Ås et overtredelsesgebyr på 10 rettsgebyr.

Spørsmål 1: Hadde skattemyndighetene plikt til å ilegge Peder Ås overtredelsesgebyr? Skriv ditt svar her...

1. Hadde skattemyndighetene plikt til å ilegge Peder Ås overtredelsesgebyr?

Det foreligger tvist mellom Peder Ås og skattemyndighetene.

Skattemyndighetene vedtok overtredelsesgebyr overfor Peder i medhold av skatteforvaltningsloven §14-7 tredje ledd etter brudd på §14-7 første ledd litra c). Dette bestred Peder, og hevdet at det ikke forelå en plikt til slikt vedtak.

Den overordnede problemstillingen er om skattemyndighetene hadde plikt til å ilegge Ås et overtredelsesgebyr.

Det rettslige utgangspunktet for tvisten er skatteforvaltningsloven (sktfvl.) av 2016.

Det fremgår av faktum at skattemyndighetene foretok kontroll av Peders virksomhet i medhold av sktfvl. §10-4, som gir myndighetene adgang til å kontrollere vedkommende som etter loven er pliktig til å gi opplysninger.

Partene er enige om at Peder ikke hadde ført og oppbevart personalliste, og følgelig brutt bokføringsloven av 2004 §3a, jf. bokføringsforskriften §8-12-1.

Skattemyndighetene ila Peder et overtredelsesgebyr etter sktfvl. §14-7 tredje ledd, jf. §14-7 første ledd litra c).

Ås hevdet at myndighetene ikke hadde plikt til å ilegge et slikt gebyr, og at sktfvl. §14-7 første ledd, jf. §14-7 tredje ledd (c) åpnet for at myndighetene kunne unnlate å pålegge gebyr.

Spørsmålet er da om det foreligger plikt for myndighetene til å ilegge overtredelsesgebyr etter sktfvl. §14-7.

Peders anførsel må må tolkes i retning av et argument om at skattemyndighetene har adgang til å foreta en skjønnsvurdering av hvorvidt det skal ilegges overtredelsesgebyr eller ikke.

Det må derfor klargjøres om det råder et forvaltningsskjønn ved avgjørelsen om et slikt gebyr skal ilegges.

Av sktfvl. §14-7 første ledd fremgår det at "skattemyndighetene" "kan ilegge overtredelsesgebyr" overfor "den som ikke oppfyller sine plikter til å føre og oppbevare personalliste gitt i medhold av bokføringsloven", jf. bokstav c).

Av ordlyden er det klart at det er her snakk om en "kan"-regel. Det innebærer at myndighetene må vurdere om overtredelsesgebyr skal ilegges konkret i den enkelte sak. "Kan"-regler gir som regel myndighetene en viss skjønnfrihet i avgjørelsen av om handlinger skal foretas etter bestemmelsen eller ikke.

Det er imidlertid klart at ordet "kan" ikke alene er avgjørende for spørsmålet om det råder et forvaltningsskjønn eller et rettsanvendelsesskjønn ved vurderingen.

I Rt. 2015 s. 1388 uttalte førstvoterende at graden av skjønnselement i lovbestemmelser må avgjøres ut fra en tolkning av "lovens ordlyd og sammenheng", jf. avsnitt 227.

Uttalelsen innebærer at ordlyden i bestemmelsen ikke i seg selv er avgjørende, men at en må se på helheten i bestemmelsen. Det er klart at en "kan"-bestemmelse tar sikte på en skjønnsvurdering, men i seg selv ikke er et avgjørende moment.

I avsnitt 288 i dommen uttalte førstvoterende at bruken av ord som "kan" eller "skal" er "et uttrykk for om det er tale om henholdsvis et fritt skjønn eller et rettsanvendelsesskjønn".

Førstvoterende viser videre til HR-2015-2252-A avsnitt 33 hvor retten uttalte at den aktuelle bestemmelsen er en "kan"-bestemmelse som gir myndighetene adgang til å "innvilge opphold" når "det foreligger sterke menneskelige hensyn". Førstvoterende fremholdt videre at ordlyden viste til forvaltningens frie skjønn, og da særlig ettersom det i ordlyden var presisert hvilke vurderingskriterier som var relevante i vurderingen.

Det kan av disse uttalelsene trekkes slutning om at i tilfeller hvor en "kan"-bestemmelse står i tilknytning til momenter som er relevante ved vurderingen av "kan"-skjønnen, er det klart en skjønnbestemmelse.

I den foreliggende sak gir ordlyden i sktfvl. §14-7 første ledd ikke anvisning på øvrige momenter som er relevante i vurderingen av om overtredelsesgebyr skal ilegges eller ei.

Av bestemmelsen fremgår det tilfeller hvor overtredelsesgebyr skal ilegges, og alternativene i litra a-d er utvetydige tilfeller. Dette trekker i retning av at "kan"-skjønnnet i bestemmelsen ikke gir myndighetene fullstendig frihet til å vurdere om det skal eller ikke skal ilegges gebyr, men at vurderingen må foretas i hver enkelt sak, hvor partens skyld er relevant.

Det er klart at "kan"-ordet kan tolkes slik at det gir forvaltningen en kompetanse til å avgjøre visse ting, og ikke en "frihet til å gjøre det", jf. Eckhoff/Smith, 2018, s. 375.

Skattemyndighetene anførte på sin side at når det klart forelå brudd på plikten til personalliste, hadde de en plikt til å ilegge sanksjoner etter loven.

Lovgivers utforming av hjemmelen er et moment i vurderingen av om det er en pliktregel eller en skjønnsvurdering av om handlingen skal foretas eller ikke.

Når lovgiver har valgt å formulere regelen som en "kan"-regel, er det klart at formålet er å gi forvaltningen en viss adgang til å konkret vurdere det enkelte lovbruddet opp mot rettsvirkninger.

Av skatteforvaltningshåndboken av 2021 fremgår det klart at bestemmelsen er en regel hvor det må "vurderes konkret for hvert enkelt tilfelle om overtredelsesgebyr skal ilegges", jf. pkt. 14-7.003.

Ordlyden i bestemmelsen og forarbeidene trekker i retning av at det er opp til myndighetene, etter en vurdering av den enkelte sak, å avgjøre om det i det hele tatt skal ilegges overtredelsesgebyr eller ikke. Dette taler for at det ikke er en pliktregel, men at bestemmelsen hjemler en adgang for ileggelse av gebyrer.

I sktflv. §14-7 femte ledd fremgår det at overtredelsesgebyr ikke skal ilegges i tilfeller hvor oppfyllelse er "umulig" pga. "forhold som ikke skyldes den ansvarlige".

En slik unntaksbestemmelse i regelen taler for at når skattemyndighetene har adgang til å vurdere om det skal ilegges gebyr eller ikke, er tilfellene hvor gebyr ikke ilegges, til en viss grad forbehold tilfeller hvor feilen skyldes forhold vedkommende ikke selv kan bebreides for.

En slik tolkning trekker i retning av at når det faktisk foreligger overtredelse, og det skyldes at parten ikke har vært så nøye med papirarbeidet, skal overtredelsesgebyr ilegges.

Lovgivers forarbeider til bestemmelsen taler også for at den skjønnsmessige adgangen i sktflv. §14-7 første ledd, er knyttet til tilfeller hvor overtredelsen er forårsaket av forhold utenfor den pliktiges kontroll, jf. Prop. 38 L (2015-2016) pkt. 20.2.1.5.

Dette trekker i retning av at skjønnsmomentet i bestemmelsen ikke direkte gir myndighetene et valg om å ilegge, eller ikke ilegge, gebyr ved klar overtredelse av pliktene etter loven.

Av forarbeidene til §14-7 oppstilles det enkelte momenter som er relevant i vurderingen av om overtredelsesgebyr skal ilegges eller ikke. Momenter som er relevante er blant annet om overtrederen kan bebreides for feilen eller ikke.

Etter en naturlig språklig tolkning av momentlisten er det nærliggende å legge til grunn at for tilfeller hvor parten er å bebreide, trekker det i retning av at gebyr skal ilegges.

Dette, i likhet med momentene over, trekker klart i retning av at skattemyndighetene har en viss skjønnsadgang til å vurdere om overtredelsesgebyr skal ilegges, men at adgangen er til en viss grad begrenset til de tilfeller hvor overtredelsen skyldes andre forhold enn overtrederen selv er ansvarlig for.

Skattemyndighetene hevder at ordlyden i sktfvl. §14-7 tredje ledd, hvor det fremgår at overtredelsesgebyret "skal" utgjøre ti rettsgebyr, trekker i retning av at det ikke forelå noen skjønnsadgang i tilfellet og at myndighetene derfor ikke hadde valget om å unnlate å ilegge overtredelsesgebyr.

Det er klart at §14-7 tredje ledd regulerer størrelsen på overtredelsesgebyret etter formuleringen "overtredelsesgebyr etter første ledd".

Ordlyden gir anvisning på at den kun regulerer størrelsen på gebyret, og ikke hvis og om gebyr skal ilegges. Bestemmelsens tredje ledd er klart ikke underlagt en skjønsvurdering, jf. "skal", og det er klart at for tilfellet overtredelsesgebyr ilegges, skal det utgjøre ti rettsgebyr.

Henvisningen til "skal" i bestemmelsens tredje ledd kan dermed ikke tolkes som en plikt for myndighetene til å ilegge overtredelsesgebyr. Skattemyndighetenes anførsel faller dermed bort.

Etter en konkret helhetsvurdering er det nærliggende å legge til grunn at bestemmelsen er en skjønnsbestemmelse hvor myndighetene har adgang til å bestemme om gebyr skal ilegges eller ikke, men at denne skjønnsadgangen er begrenset til tilfeller hvor overtredelsen ikke skyldes overtrederens egne forhold.

Skattemyndighetene høres med sin anførsel om at når det klart foreligger brudd på lovens regler, skal gebyr i de fleste tilfeller ilegges.

Det er av faktum klart at Peder Ås ikke "oppfylte sine plikter til å føre og bevare personalliste gitt i medhold av bokføringsloven", jf. sktfvl. §14-7 første ledd litra c).

I lys av dette og vurderingen over, er det klart at skattemyndighetene hadde plikt til å ilegge overtredelsesgebyr for brudd på bokføringsplikten etter bokføringsloven §3a.

Konklusjonen er at skattemyndighetene hadde plikt til å ilegge overtredelsesgebyr.

Referanseliste;

- Eckhoff, T, Smith, E. (2018) Forvaltningsrett, 11 utg. Oslo; Universitetsforlaget.

2 Del I - Spørsmål 2

To år senere varslet skattemyndighetene på ny kontroll hos Peder Ås jf. skatteforvaltningsloven § 10-4. Denne gangen nektet han skattemyndighetenes kontrollører å foreta kontroll. Skattemyndighetene varslet da at Peder Ås ville bli ilagt et nytt overtredelsesgebyr. Denne gangen ville gebyret bli på 25 rettsgebyr (30 575 kroner) jf. skatteforvaltningsloven § 14-7 (1) bokstav b) jf. 14-7 (4).

Peder Ås bestred ikke at han ikke hadde medvirket til kontrollen. Han sa at han hadde alt for mye annet å gjøre, og at et så høyt overtredelsesgebyr var helt vanvittig. Skattemyndighetene traff likevel vedtak om å ilagge Peder Ås et overtredelsesgebyr på 25 rettsgebyr. Peder Ås sendte en kort klage i saken. Han gjentok at han hadde alt for mye å gjøre, og at overtredelsesgebyret var helt vanvittig. Skatteklagenemnda fastholdt vedtaket og opprettholdt overtredelsesgebyret på 25 rettsgebyr.

Peder Ås tok kontakt med den kjepphøye advokaten Lars Holm. Peder Ås fortalte at han angret på at han hadde nektet skattemyndighetene å foreta kontrollen. Dette hadde hatt sammenheng med psykisk sykdom. Peder Ås hadde derfor fått innhentet en legeerklæring som viste at han hadde vært psykisk syk i en lang periode, og at han når kontrollen ble varslet var inne i en depressiv periode. Videre hadde han, før kontrollen ble varslet, bestemt seg for å avvikle driften av bilverkstedet og bli uførepensjonist. Han hadde allerede sagt opp de ansatte.

Advokat Holm sa at disse opplysningene lovet godt for å vinne frem i et søksmål. Advokat Lars Holm fortalte Peder Ås at domstolen etter skatteforvaltningsloven § 14-11 kunne prøve alle sider av saken. Da ville Peder Ås få en helt ny vurdering av saken i domstolen. Peder Ås kunne da også redegjøre for sin psykiske sykdom og de nye opplysningene om at han var i ferd med å legge ned virksomheten. Advokat Holm tok ut stevning for domstolen, la ved den nye dokumentasjonen og la ned påstand om at domstolen skulle avsi dom for at det ikke var grunnlag for å ilagge Peder Ås overtredelsesgebyr.

Staten ved Skatt Øst, som var part i skattesaken for domstolen, var ikke enig dette. De uttalte at en slik bestemmelse om domstolens prøvingsrett ikke kunne forstås slik som advokat Lars Holm anførte, og at domstolen ikke kunne avsi en slik dom.

Spørsmål 2:

Redegjør for de rettslige konsekvensene det har for domstolens prøvingsrett i Peder Ås sin sak at domstolen kan «prøve alle sider av saken» jf. skatteforvaltningsloven § 14-11.

Skriv ditt svar her

2. Redegjør for de rettslige konsekvensene det har for domstolens prøvingsrett i Peder Ås sin sak at domstolene kan "prøve alle sider av saken", jf. skatteforvaltningsloven §14-11.

Sakens parter er Peder Ås v/ advokat Lars Holm og staten v/ Skatt Øst.

Faktum reiser spørsmål om domstolens prøvingsrett ved overprøving av vedtak om overtredelsesgebyr etter skatteforvaltningsloven §14-7.

Det rettslige utgangspunktet er skatteforvaltningsloven (sktfvl.) av 2016.

Det alminnelige utgangspunktet for domstolens prøvingsrett er at domstolene skal føre legalitetskontroll med forvaltningen. Hovedregelen er at forvaltningens frie skjønn er unntatt

domstolskontroll, jf. Rt. 1990 s. 874 Fusa. Dette er i samsvar med alminnelige maktfordelingsprinsippet om at makten mellom de tre statsmakter skal holdes atskilt.

En utvidet adgang for domstolene til å overprøve forvaltningens skjønnsvurderinger ville innebære at domstolene til en viss grad overtar forvaltningens arbeidsoppgaver, og dermed forringe maktfordelingen i mellom dem.

Det er imidlertid klart at domstolene i enkelte saker er gitt en utvidet prøvingsrett, hvor adgangen da strekker seg så langt at domstolene kan prøve forvaltningens frie skjønn.

Lars Holm anførte at sktfvl. §14-11 ga domstolene adgang til å prøve alle sider av saken.

Skattemyndighetene ila Peder Ås nytt overtredelsesgebyr i kraft av sktfvl. §14-7 første ledd litra b). Partene er enige om at Ås "ikke medvirket til kontroll etter §10-4".

Det er følgelig på det rene at det her er tale om et vedtak om overtredelsesgebyr, og at domstolenes utvidet prøvingsrett etter sktfvl. §14-11 kommer til anvendelse.

I sktfvl. §14-11 er domstolene gitt en utvidet prøvingsadgang ved overprøving av forvaltningsvedtak som gjelder tilleggsskatt eller overtredelsesgebyr.

Av bestemmelsen fremgår det at ved overprøving av vedtak om "tilleggsskatt og overtredelsesgebyr" "kan" retten "prøve alle sider av saken".

Ordlyden i bestemmelsen gjør det klart at det ikke gjelder begrensninger i domstolenes prøvingsrett for vedtak om administrative sanksjoner om overtredelsesgebyr og tilleggsskatt.

Den overordnede problemstillingen er hvilke rettslige konsekvenser som følger av en slik utvidet prøvesrett for domstolene.

Det er klart av sktfvl. §14-11 at domstolene kan prøve "alle sider av saken". Dette innebærer en adgang for domstolene til å overprøve ikke bare lovligheten og subsumsjonen ved vedtaket, men også den skjønnsmessige delen av vedtaket, altså vurderingen av om sanksjoner skal ilegges.

Domstolene kan altså føre alminnelig legalitetskontroll med vedtaket, herunder kontrollere blant annet forvaltningens lovtolkning, faktum, rettsanvendelse og saksbehandling. I tillegg kan domstolene, i kraft av sktfvl. §14-11, overprøve forvaltningens skjønnsmessige vurderinger av det konkrete tilfellet hvor slike sanksjoner blir ilagt.

Lars Holm anførte at bestemmelsen ga adgang for domstolene til å gi Peder Ås en "helt ny vurdering i saken", og at Ås da kunne få inkludert nye forhold i vurderingen av overtredelsesgebyret.

Anførselen må sees som en henvisning til at sktfvl. §14-11 gir domstolene mulighet til å ta i betraktning nye og etterfølgende forhold ved overprøving av vedtak.

Spørsmålet er da hvilke forhold som skal legges til grunn ved overprøving av forvaltningsvedtak.

Ås ønsker å få ny vurdering av saken, hvor forhold på hans side blir tatt i betraktning. Det fremgår av faktum at Ås hadde planer om å legge ned virksomheten sin og hadde tatt rettslige

skritt i den retning, ved å si opp sine ansatte. Videre fremgår det at Ås hadde innhentet en legeerklæring hvor det framgikk at han slet av psykiske problemer, og var inne i en depressiv episode når skattemyndighetene foretok sin kontroll.

Utgangspunktet for vurderingen er en tolkning av lovhjemmelen.

Det er etter ordlyden i sktfvl. §14-11 klart at det ikke fremgår noen anvisning på hvilke forhold som skal legges til grunn ved overprøving av vedtak.

Vurderingen må dermed baseres på relevant rettspraksis og øvrige rettskildefaktorer.

I HR-2016-2262-A la retten til grunn at det var forhold på domstidspunktet som skulle legges til grunn ved overprøvingen, jf. avsnitt 53. Retten henviste til at det i tvisteloven §36-1 tredje ledd var klart at retten skulle prøve alle sider av saken.

Uttalelsene har overføringsverdi til vår sak, ettersom det gjelder en tilsvarende bestemmelse hvor det fremgår at retten skal prøve alle sider av saken, jf. sktfvl. §14-11.

Denne oppfatningen er videreført i HR-2020-662-S, hvor førstvoterende uttalte at vurderingen skal "skje ut fra forholdene på domstidspunktet", jf. avsnitt 42.

Det er likevel klart at de overnevnte sakene gjaldt tvangsvedtak mot personer, og at slike vedtak skal, etter tvisteloven. kap. 36 være gjenstand for fullstendig overprøving av domstolen.

I den foreliggende sak er det klart at det ikke er snakk om et tvangsvedtak, men en administrativ sanksjon etter skatteforvaltningsloven, noe som kan svekke overføringsverdien.

Det er nær likhet mellom bestemmelsene som hjemler domstolenes utvidet prøvingsadgang. Både tvl. §36-5 og sktfvl. §14-11 gir domstolene adgang til å prøve alle sider av saken. Dette trekker i retning av at rettens slutninger i de nevnte dommene, er anvendelige for den foreliggende sak.

Domstolene er følgelig ikke avskåret fra å ta hensyn til nye opplysninger og bevis, jf. Holen, Karnov lovkommentar.

Det er dermed klart at domstolene, på domstidspunktet, kan ta hensyn til Peders psykiske lidelse, og det faktum at han var på vei til å avvikle virksomheten sin.

Statens anførsel om at en slik tolkning av sktfvl. §14-11 ikke kunne legges til grunn, faller dermed bort.

Lars Holm hevdet videre at bestemmelsen ga adgang for partene å kreve at domstolene avsa dom for at Ås ikke skulle ilegges overtredelsesgebyr.

Dette bestred Staten, og hevdet at domstolene ikke kunne avsi slik dom.

Anførselene må anses som en påstand om at domstolene har adgang til å avsi dom for realiteten i saken.

Det rettslige spørsmålet blir følgelig om domstolene kan avsi realitetsdom i saken.

Det er klart at verken skatteforvaltningsloven eller dens forarbeider oppstiller noen plikt eller rett for domstolene til å avsi realitetsdom ved overprøving av vedtak etter §14-11.

Når det mangler særlig lovregulering, må domstolenes adgang til å avsi realitetsdom, fastlegges med utgangspunkt i rettspraksis, jf. Rt. 2009 s. 170 avsnitt 42. Dommen gjaldt et voldsoffers ønske om dom for hennes krav på erstatning.

Hovedregelen er at domstolene skal avstå fra å avsi realitetsdom. Bakgrunnen for en slik regel er at forvaltningen skal være adskilt domstolene, og at en slik adgang ikke er forenlig med maktfordelingsprinsippet. Domstolene skal være tilbakeholden med å tre inn i forvaltningens oppgaver, og skal i utgangspunktet nøye seg med å sende saken tilbake til forvaltningen for ny vurdering i saken.

I Rt. 2001 s. 995 fremholder førstvoterende at det kun finnes "ytterst få og spesielle eksempler" på at domstolene har avgitt realitetsdom. Saken gjaldt en uføretrygdet part som ønsket dom for retten til 100% uførepensjon.

Videre uttaler førstvoterende at det i "gjeldende praksis" ikke finnes grunnlag "for en generell regel om at domstolene ha kompetanse til å avgjøre realiteten ved prøving av forvaltningsvedtak". Regelen er heller motsatt; praksis gir "grunnlag for å anta at domstolene ikke har slik hjemmel".

Det klare utgangspunkt er derfor at partene ikke kan kreve at domstolene avgir dom på realiteten i den foreliggende sak.

I dommen fra 2001 begrunnet førstvoterende den rådende oppfatning om at domstolene ikke har hjemmel for realitetsavgjørelse, med hensynet til at forvaltningen er best egnet til å avgjøre forvaltningssaker, og at det er forvaltningen som har den påkrevde "faglig kompetanse", "lokalkunnskap" og "erfaring" til å avgjøre forvaltningssaker.

Det er likevel klart at førstvoterende ikke stenger for adgangen til å avsi realitetsavgjørelse, men påpeker at denne adgangen er svært snever. Førstvoterende fremholder at i tilfeller hvor den etablerte praksis om å sende sakene tilbake til forvaltningen, "vil være unødig formalisme", eller hvis det er risiko for at forvaltningsorganet "ikke innretter seg lojalt etter en domstolsavgjørelse", kan det foreligge adgang for realitetsdom, jf. s. 1004.

Avslutningsvis knesetter førstvoterende prinsippet om at realitetsdom "krever særskilt hjemmel".

Et moment i vurderingen av om det her er adgang for å avsi realitetsavgjørelse, er om vedtaket er underlagt forvaltningsskjønn, og for tilfellet hvilket type skjønn.

I den ovenfornevnte dommen la retten vekt på at det var snakk om et vedtak som var underlagt en "type faglig skjønn" hvor "domstolene bør begrense seg til sin vanlige rolle".

Det var i saken snakk om overprøving av et vedtak etter trygderettsloven §23, hvor det fremgår at domstolene ikke - slik som etter sktfvl. §14-11 - har full prøvingskompetanse, men at kompetansen er begrenset til den alminnelige domstolskontrollen.

Saken gjaldt et vedtak som ikke inneholdt noe forvaltningsskjønn, i motsetning til den foreliggende sak. Det faktum at det i dommen fra Høyesterett, er snakk om et vedtak som ikke er underlagt domstolenes fullstendige prøvingsrett, gjør overføringsverdien svekket.

I Rt. 2009 s. 170 påpekte retten at det bare var unntaksvis at det uten hjemmel kunne gis dom for realiteten. Av dommen kan det legges til grunn at for vedtak som er fullt ut lovbundet, har domstolene større adgang til å avsi realitetsdom enn hvor vedtaket bærer preg av forvaltningsskjønn.

Ett tilfelle hvor domstolene har avsagt realitetsdom er i Rt. 1951 s. 19 Mortvedt. I saken hadde fire drosjeeiere fått avslag på sønkad om drosjebevilling på grunnlag av et passivt medlemskap i NS under krigen.

Domstolene underkjente vedtaket som ugyldig, og tilkjente erstatning til partene. Flertallet ønsket videre å pålegge departementet en plikt til å utstede bevillingene.

Det er klart at retten fant at det her forelå et slikt unntakstilfelle, og påpekte at nektelsen var så uholdbar og at øvrige forhold ikke kunne ha resultert i et lignende utfall, at det var nærliggende å avsi realitetsdom.

Et moment i vurderingen kan altså være om Peder Ås, med hensyn til de nye opplysningene, ikke ville blitt ilagt overtredelsesgebyr.

Faktum opplyser intet om hva bakgrunnen for den nye kontrollen var, eller om Peder hadde fått orden i personallisten, og betalt det forrige overtredelsesgebyret.

Slike forhold bidrar til avgjørelsen av om domstolene skal avsi dom for realiteten i tilfellet.

Det er likevel klart at vurderingen av om overtredelsesgebyr skal ilegges, er en konkret vurdering som må foretas i den enkelte sak. Dette trekker klart i retning av at det ikke foreligger et slikt unntakstilfelle som gir domstolene adgang til å avsi realitetsdom.

Domstolenes oppgave er å vurdere det allerede utstedte vedtaket i lys av de nye opplysningene. Det er følgelig forvaltningens oppgave å på nytt vurdere om overtredelsesgebyr skal ilegges, tatt i betraktning Peders psykiske lidelse samt ønsket om å avvikle bedriften.

I Rt. 2009 s. 170 la retten vekt på at en realitetsdom ville skape usikkerhet på gjeldende, og andre lignende rettsområder. Et moment i vurderingen er altså de rettslige følgene av en slik realitetsdom.

Det er klart at dersom domstolene avsier realitetsdom for at det ikke var grunnlag for å ilegge gebyr, vil domstolene til en viss grad overta forvaltningens arbeidsoppgaver med hensyn til den konkrete vurderingen, og eventuelt skape retningslinjer for en vurdering som i hovedsak er underlagt forvaltningens skjønn.

En slik praksis vil ikke enkelt forenes med maktfordelingsprinsippet, og det klare utgangspunkt om at domstolene ikke har adgang til å avsi dom for realiteten.

Det kan heller ikke sies at det vil være "unødig formalisme" å sende saken tilbake til forvaltningen, ettersom det her klart må foretas en ny vurdering med hensyn til de nye opplysningene.

Etter en helhetsvurdering er det klart at det foreliggende tilfellet ikke er et slikt unntakstilfelle som kan gi domstolene hjemmel for realitetsdom.

Det er dermed klart at Ås ikke kan kreve dom for at grunnlaget for vedtak om overtredelsesgebyr ikke foreligger.

Det er dermed klart at konsekvensene for domstolene ved at de kan prøve alle sider av saken etter sktfvl. §14-11 er at de har full adgang til å prøve legaliteten ved vedtaket, samt skjønnsvurderingen. I tillegg har domstolene adgang til å ta hensyn til de nye opplysningene Peder opplyser om.

Det er likevel klart at det ikke kan legges til grunn at det som konsekvens gis adgang for realitetsdom.

Referanseliste;

- Hanne Skaarberg Holen, Karnov lovkommentar; skatteforvaltningsloven §14-11 note 1, (1.9.2021) via LovdataPro.

3 Del II - Spørsmål 3

Ordføreren i Lillevik kommune ønsket å satse på å bygge ut en batterifabrikk helt sør i kommunen. Den Store Batterifabrikken (DSBF) hadde opplyst i sin beskrivelse av produksjonsmetoden at den ville bruke vann fra Storelågen til kjøling av maskinene i produksjonen. Teknisk skulle Batterifabrikken ta inn kaldt vann fra Storelågen, bruke vannet til å kjøle ned maskinene og sende vannet varmere tilbake ut i elva. Ved denne produksjonsmåten ville vannet som ble sluppet ut i lågen ha en temperatur på 30 til 40 grader. Fabrikken ville ikke ha noen utslipp av kjemikalier eller andre stoffer til lågen.

Planene skred frem. Ordføreren antydte til ledelsen i DSBF at det nok var lurest om de tok initiativet og fremmet forslag til detaljregulering. I kommuneplanen var området der batterifabrikken skulle ligge regulert som Landbruks-, natur- og friluftsmål etter plan- og bygningsloven § 11-7 nr. 5 med hensynsone «landskap» etter pbl. § 11-8 tredje ledd bokstav b.

Spørsmål 3: Kan detaljplanen fremmes av DSBF?

Skriv ditt svar her

3. Kan detaljplanen fremmes av DSBF?

Sakens parter er Den Store Batterifabrikken (DSBF) og Lillevik kommune.

Ordføreren i Lillevik kommune hevdet at DSBF skulle fremme forslag til detaljregulering.

Det rettslig utgangspunktet for tvisten er plan- og bygningsloven av 2008 (pbl.). Loven er den alminnelige loven for utvikling i "hele landet", jf. §1-2 og kommer følgelig til anvendelse for denne tvisten.

Den overordnede problemstillingen er om DSBF kan fremme detaljplan.

I pbl. §12-3 reguleres regler knyttet til detaljregulering. Det fremgår av bestemmelsen at en slik regulering skal brukes for å "følge opp kommuneplanens arealdel" eller krav etter en "områderegulering", jf. første ledd.

I bestemmelsens annet ledd fremgår det at "private, tiltakshavere, organisasjoner og andre myndigheter" har "rett til å fremme forslag til detaljregulering".

Spørsmålet er så om DSBF er "private, tiltakshavere, organisasjoner eller andre myndigheter".

I Ot.prp.nr. 31 (2007-2008) fremgår det at "alle" kan fremme forslag til detaljregulering. Det fremgår videre at ordet "alle" omfatter private og offentlige tiltakshavere, herunder "enkeltpersoner, foretak, organisasjoner" m.m.

Det er klart at private og offentlige aktører kan fremme detaljplan, jf. Myklebust, Karnnov Lovkommentar.

Det er videre klart at ledelsen i DSBF faller inn under hvem som kan fremme slik detaljplan etter pbl. §12-3 annet ledd, ettersom de er private tiltakshavere.

Etter pbl. §12-3 tredje ledd må "private forslag" må følge opp "hovedrekk og rammer i kommuneplanens arealdel og foreliggende områdereguleringer".

Av faktum er det klart at området der batterifabrikken skulle plasseres, var i kommuneplanen regulert som landbruks-, natur- og friluftsmål etter pbl. §11-7 nr. 5. Det er videre klart at området var regulert med hensynssone etter pbl. §11-8 tredje ledd bokstav b, kalt "landskap".

DSBF sitt forslag til detaljregulering må etter §12-3 tredje ledd følge opp rammene som følger av at området er regulert til landbruks-, natur- og friluftsmål med hensynssone "landskap".

Detaljplanen må inneholde opplysninger om hvordan planen kan medvirke til å gjennomføre kommuneplanen, jf. Myklebust, Karnov lovkommentar. Fo tilfelle hvor detaljplanen ikke er i overensstemmelse med kommuneplanen, kan kommune velge å ikke fremme forslaget.

Konklusjonen er følgelig at DSBF kan fremme detaljplan etter pbl. §12-3.

Referanseliste;

- Ingunn Elise Myklebust, Karnov Lovkommentar; plan- og bygningsloven §12-3 note 3. (11.03.2022).

- Ingunn Elise Myklebust, Karnov Lovkommentar; plan- og bygningsloven §12-3 note 4. (11.03.2022).

4 Del II - Spørsmål 4

Året senere hadde ordføreren igjen kontakt med ledelsen i DSBF. I tiden som var gått hadde ordføreren bedt teknisk avdeling om å utarbeide et forslag til en reguleringsplan som plasserte batterifabrikken på det stedet de ønsket. Statsforvalteren i Opplandet, som er fylket der Lillevik ligger, så ikke med blide øyne på planene. Statsforvalteren var bekymret for energisikkerheten og høye strømpriser i Sør-Norge. Statsforvalteren mente at de høye strømprisene gjorde det uforsvarlig å bygge batterifabrikk i fylket. Nabokommunen til Lillevik, Søre-Lillevik, var også bekymret for at vannet ville holde en høyere temperatur da det rant videre nedover i de neste kommunene. Dette kunne føre til økt algeoppblomstring, fiskedød og til at innbyggerne som elsket isbading ikke ville kunne bade like kaldt om vinteren.

Lillevik kommunestyre var i ferd med å vedta reguleringsplanen.

Spørsmål 4:

Hvilke muligheter har henholdsvis Statsforvalteren i Opplandet og nabokommunen Søre-Lillevik til å angripe reguleringsplanen?

Skriv ditt svar her

4. Hvilke muligheter har henholdsvis Statsforvalteren i Opplandet og nabokommunen Søre-Lillevik til å angripe reguleringsplanen?

Det foreligger tvist mellom DSBF og Statsforvalteren i Opplandet og Søre-Lillevik kommune.

Det ble utarbeidet en reguleringsplan for oppføringen av batterifabrikk i Lillevik. Statsforvalteren var bekymret for høye strømpriser og energisikkerheten i Sør-Norge. I tillegg var Søre-Lillevik kommune bekymret for de negative følgene av at vannet som ble sluppet ut i Storelågen.

Det rettslige utgangspunktet for tvisten er plan- og bygningsloven av 2006 (pbl.).

Den overordnede problemstillingen er hvilke muligheter myndigheter har til å angripe en reguleringsplan. Faktum reiser to problemstillinger som vil bli drøftet separat.

Hovedregelen i norsk forvaltningsrett er at myndigheter kan, når den er uenig i en reguleringsplan, fremme innsigelse mot planen.

Den første problemstillingen er hvilke muligheter Statsforvalteren i Opplandet har til å angripe reguleringsplanen.

I pbl. §5-4 reguleres partenes myndighet til å fremme innsigelser til planforslag.

Parter som ser seg uenig i en reguleringsplan har adgang, på visse betingelser, til å fremme innsigelser mot planen.

Etter pbl. §5-4 første ledd kan "berørt statlig og regionalt organ" fremme innsigelse til forslag til arealdelen av kommuneplanen og reguleringsplan. Adgangen til å fremme innsigelser er imidlertid begrenset av at innsigelsen må knytte seg til "spørsmål som er av nasjonal eller vesentlig regional betydning", eller spørsmål som av "andre grunner er av vesentlig betydning for vedkommende organs saksområde".

Begrensningene i de statlige og regionale organers innsigelsesrett er begrunnet i hensynet til det lokale selvstyret. Det er en alminnelig oppfatning at staten ikke skal blande seg inn i forhold som kan løses på det lokale plan, jf. Bugge, (2019) s. 215.

Det er klart av ordlyden at innsigelsesadgangen er begrenset til arealdelen og reguleringsplanen i kommuneplanen. Av faktum er det klart at det ble utarbeidet en reguleringsplan, og det kan følgelig rettes innsigelser mot denne.

Av Ot.prp.nr. 32 (2007-2008) fremgår det at "statlig eller regionalt organ" er "offentlige organer" som har slik regulering eller annen utøvelse "av offentlig myndighet som sin primære oppgave".

Det er klart at Statsforvalteren i Opplandet er et "statlig organ". Innsigelsesretten for slike organer gjelder likevel bare for organ som har "regulering eller annen utøvelse av offentlig myndighet som sin oppgave".

Det er på det rene at Statsforvalteren har utøvelse av offentlig myndighet som sin oppgave, ettersom en av hovedoppgavene til statsforvalteren er overvåke kommunens virksomhet med hensyn til blant annet plan- og byggesaker.

Det er klart av §5-4 første ledd at Statsforvalteren kan fremme innsigelser til spørsmål som er av "nasjonal eller vesentlig regional betydning", eller som av andre grunner "er av vesentlig betydning for vedkommende organs saksområde".

Statsforvalteren ønsket å fremme innsigelse på bakgrunn av bekymring for energisikkerheten og de høye strømprisene i Sør-Norge.

Spørsmålet er da om dette er spørsmål av "nasjonal eller vesentlig regional betydning".

Ordlyden i bestemmelsen trekker klart opp en begrensning i hvilke innsigelser statlige eller regionale organer kan fremme. Etter ordlyden må innsigelsen knytte seg til et område i reguleringsplanen som får vesentlig regional eller nasjonal betydning.

Loven sier intet om hvilke spørsmål som er av nasjonal eller vesentlig regional betydning. Det fremgår av forarbeidene at det er innsigelsesorganet selv som avgjør om betydningsvilkåret er oppfylt, jf. Ot.prp.nr. 32 (2007-2008) s. 191.

I pbl. §5-4 femte ledd fremgår det at innsigelser må begrunnes. Når det gjelder innsigelser fra statlig eller regionalt organ, skal de være begrunnet i "vedtatte nasjonale eller regionale mål, rammer og retningslinjer".

Etter en tolkning av bestemmelsens femte ledd er det klart at innsigelsesorganet ikke selv skal bestemme om spørsmålet innsigelsen gjelder er av nasjonal eller vesentlig regional betydning, men at det skal vurdere om innsigelsen har grunnlag i slike retningslinjer som er nevnt i bestemmelsen.

Innsigelsesorganet skal derimot vurdere om den aktuelle reguleringsplanen har betydning for en "interesse som er vurdert som nasjonal eller" vesentlig regional i et statlig styringsdokument, jf. Vedvik, Karov Lovkommentar.

Faktum gir ikke opplysninger om hvilke dokumenter som kan komme i strid med reguleringsplanen.

Det er imidlertid nærliggende å legge til grunn at økte strømpriser og bekymring for energisikkerheten i en del av landet, er av "vesentlig regional betydning".

Strømpriser vil påvirke flertallige innbyggere, og dersom utslipp fra en fabrikk i Sør-Norge fører til økte strømpriser og bekymring for energisikkerheten, er det klart at det vil ramme slik at kravet til "regional vesentlig betydning" er oppfylt.

Det er videre klart at økte strømpriser vil i stor grad påvirke innbyggere i det rammede området, og økte strømpriser er klart vesentlig for borgerne.

Det er dermed klart at Statsforvalteren i Opplandet kan fremme innsigelser til den delen av reguleringsplanen som knytter seg til spørsmål av nasjonal eller vesentlig regional betydning.

Statsforvalteren fremmer innsigelse i reguleringsplanen hva gjelder risikoen for økte strømpriser og energisikkerheten, noe som er av vesentlig regional betydning.

Delkonklusjonen er da at Statsforvalteren har mulighet til å angripe reguleringsplanen i medhold av pbl. §5-4 første ledd.

Den andre problemstillingen er hvilke muligheter Søre-Lillevik kommune har til å fremme innsigelser til reguleringsplanen.

Etter pbl. §5-4 annet ledd kan "andre kommuner" fremme innsigelser mot "forslag til" reguleringsplaner. Det følger imidlertid en begrensning av lovbestemmelsen.

Etter annet ledd kan andre kommuner fremme innsigelser til reguleringsplaner i spørsmål som er av "vesentlig betydning for kommunens innbyggere", "næringsliv eller natur- eller kulturmiljøet", eller "for kommunens egen virksomhet eller planlegging.

Etter ordlyden er det klart at "andre kommuner" kan fremme innsigelser. Søre-Lillevik er nabokommunen til Lillevik, hvor den planlagte byggingen av batterfabrikken skulle finne sted.

Etter en språklig forståelse av ordlyden er det klart at det ikke oppstilles noe krav til at kommunen er den kommunen reguleringsplanen gjelder. Andre kommuner kan følgelig fremme innsigelser i tilfeller hvor reguleringsplanen berører forhold nevnt i bestemmelsen.

Av faktum er det klart at Søre-Lillevik var bekymret for vannets temperatur, og at det ville holde en høyere temperatur når det renner nedover videre i de neste kommunene. Kommunen anførte at dette ville medføre økt algeoppblomstring, fiskedød og svekke mulighetene for isbading.

Spørsmålet er da om vannets temperatur er spørsmål av "vesentlig betydning" for enten "kommunens innbyggere", "næringslivet", "natur- eller kulturmiljøet" eller "kommunens egen virksomhet eller planlegging".

Det er klart at økt vanntemperatur vil kunne få dødelige konsekvenser for dyrelivet i vannet, samt økt algeoppblomstring i kommunene hvor det oppvarmede vannet renner.

Økt algeoppblomstring kan føre til manglende næringsstoffer i vannet, som igjen kan føre til fiskedød.

En risiko for fiskedød grunnet vannutslippet fra batterifabrikken er klart et spørsmål som har "vesentlig betydning" for naturlivet i kommunen.

Når det gjelder isbadernes glede for kaldt badevann, kan det ikke legges til grunn at det er av "vesentlig betydning for kommunens innbyggere".

Isbading er ikke en særlig populær sport, og kan videre bare skje på vinteren eller når det foreligger is på vannet. En så begrenset krets mennesker som blir påvirket kan ikke sies å oppfylle kravet til "vesentlig" eller "kommunens innbyggere".

Det er likevel klart at kommunen, i kraft av pbl. §5-4 annet ledd, kan fremme innsigelser mot reguleringsplanens utslippsdel ettersom det har betydning for kommunens naturmiljø.

Delkonklusjonen er følgelig at kommunen kan rette innsigelser til reguleringsplanen i medhold av §5-4 annet ledd.

Det er imidlertid klart at myndigheter som skal fremme innsigelser til reguleringsplan, må oppfylle de krav som følger av pbl. §5-5. Bestemmelsen oppstiller regler som begrenser adgangen til å fremme innsigelse.

Det er intet i faktum som tilsier at verken Statsforvalterens eller Søre-Lillevik kommunes adgang til å fremme innsigelser er avskåret etter §5-5.

Den overordnede konklusjonen er at Statsforvalteren i Oppland og Søre-Lillevik kommune har mulighet til å fremme innsigelser, med de begrensninger som følger av plan- og bygningsloven §5-4 første og annet ledd.

Referanseliste;

- Bugge, H Chr. Lærebok i miljøforvaltningsrett. 5. utg (2019), Oslo; Universitetsforlaget.
- Siv Elén Årskog Vedvik, Karnov Lovkommentar; pbl. §5-4 note 5 (03.11.2021).

5 Del II - Spørsmål 5

Reguleringsplanen endte opp hos departementet. I arbeidet i departementet bestemte ministeren seg for å sette to bestemmelser før reguleringsplanen ble endelig vedtatt. Før fabrikken kunne påbegynne utbygningen måtte DSBF opparbeide en natursti som gjorde at folk kunne gå langs elvebredden også etter at fabrikken var på plass. Ministeren så på dette som en ypperlig anledning til å legge til rette for økt ferdsel langs lågen uten å belaste sine budsjetter. DSBF motsatte seg dette fordi de mente at en natursti ikke kunne kreves bygget før fabrikken, og endelig måtte det innebære en for omfattende utbygning som ble for dyr. Den andre bestemmelsen var at fabrikken ikke kunne slippe ut vann som var varmere enn 35 grader, og uansett ikke varmere enn 10 grader varmere enn vannet i lågen var til enhver tid. DSBF mente at departementet ikke kunne regulere temperaturen på spillvannet gjennom plan- og bygningsloven.

Spørsmål 5: Er betingelsene lovlige?

Skriv ditt svar her

5. Er betingelsene lovlige?

Det foreligger tvist mellom DSBF og departementet for plan- og bygningsaker.

Departementet stilte to bestemmelser i reguleringsplanen før den ble vedtatt. Dette bestred DSBF.

Den overordnede problemstillingen er om betingelsene i reguleringsplanen er lovlige.

Det rettslige utgangspunktet for tvisten er plan- og bygningsloven av 2008 (pbl.).

Betingelsene i reguleringsplanen vil bli drøftet hver for seg.

Departementet fastsatte i reguleringsplanen en bestemmelse om at DSBF måtte opparbeide en natursti som gjorde at folk kunne gå langs elvebredden, også etter at fabrikken fra oppført.

Spørsmålet er så om betingelsen er lovlig.

Utgangspunktet for vurderingen av om bestemmelsen er lovlig er pbl. §12-7. Bestemmelsen lister opp en rekke med forhold som det "i nødvendig utstrekning" kan gis bestemmelser om.

Bestemmelsen skal anses som uttømmende og negativt avgrenset, jf. Ot.prp.nr. 32 (2007-2008) s. 232.

Det kan ikke vedtas bestemmelser i reguleringsplanen som ikke faller inn under ett av alternativene i pbl. §12-7, jf. Bugge (2019), s. 232.

Av ordlyden er det klart at bestemmelsene må oppfylle kravet om "nødvendig utstrekning". En naturlig språklig forståelse av begrepet taler for at bestemmelsene må være begrunnet på en saklig måte i reguleringsplanens formål.

Det er videre klart at det er en "kan"-regel, og at det råder en vis skjønnsmessig vurdering ved fastsetting av bestemmelser i reguleringsplanen. Ordbruken i bestemmelsen er formulert på

en vidtrekkende måte, og gir myndigheten gode muligheter til å skjønnsmessig vurdere hvilke vilkår som skal fastsettes.

Spørsmålet er da om bestemmelsen om natursti, faller inn under ett av vilkårene i §12-7.

I pbl. §12-7 nr. 2 åpnes det for å stille bestemmelser om "vilkår for bruk av arealer" i "planområdet". Vilråene skal følgelig "fremme eller sikre formålet med planen, avveie interesser og ivareta ulike hensyn i eller av hensyn til forhold utenfor planområdet".

Det er klart at en bestemmelse om at DSBF skal opparbeide en natursti langs elvebredden faller inn under "vilkår for bruk av areal", ettersom reguleringsplanen regulerer hele området fabrikken skule oppføres på, samt lågen.

Vilkåret om natursti kan sees på samme måte som tyngende vilkår i begunstigende vedtak, spesielt ettersom "vilkår" er brukt i ordlyden.

Det er videre klart at reguleringsbestemmelser må ha saklig sammenheng med lovens formål, samt formålet med reguleringsplanen.

Spørsmålet er da om vilkåret har slik saklig sammenheng med lovens, og reguleringsplanens formål.

Det er klart at vilkåret tar sikte på å ivareta friluftsliv- og naturlivet på området planen gjelder. Naturstien ville gi mulighet for folk til å ta seg frem langs lågen, uten hindringer av fabrikken.

Av faktum er det klart at området for fabrikken var regulert til landbruks-, natur- og friluftsliv. Reguleringsplanen som ble utarbeidet må følgelig antas å ta sikte på å oppføre fabrikken med hensyn til de formål og hensynssoner som skal ivaretas.

Det er på det rene at vilkåret om natursti har saklig sammenheng med reguleringsplanens formål, ettersom området var regulert til blant annet friluftslivformål.

Når det gjelder saklig sammenheng til lovens formål, fremgår formålet med plan- og bygningsloven klart av pbl. §1-1.

Av bestemmelsen fremgår det at loven skal "fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og fremtidige generasjoner".

En naturlig språklig forståelse av ordlyden taler for at loven skal til beste evne forsøke å forene ønsker om oppføring av bygg og fabrikker, med hensyn til det natur- og friluftsliv som råder på områdene.

Når det da i reguleringsplanen inntas en bestemmelse om at DSBF må opparbeide natursti før fabrikken oppføres, er det nærliggende å legge til grunn at dette var på bakgrunn av ønsket om å ivareta naturhensyn og mulighetene for friluftsliv ved lågen.

Vilkåret om saklig sammenheng er følgelig oppfylt.

DSBF hevder at vilkåret om natursti ikke var lovlig, og at det ikke kunne kreves slik opparbeiding før fabrikken ble oppført.

Pbl. §12-7 nr. 10 om særskilt rekkefølge på gjennomføring av tiltak etter planen. Det er klart at departementet kan bestemme at natursti skal oppføres før fabrikk, ettersom vilkåret om natursti er lovlig.

Det fremgår av ordlyden at det kan fastsettes bestemmelser som regulerer at "friområder" oppføres før bygningen oppføres. Anførselen faller dermed bort.

I tillegg hevdet DSBF at vilkåret måtte innebære en for omfattende utbygning som ble for dyr for bedriften.

Faktum opplyser intet om de beløpssmessige kostnadene ved oppføring av fabrikk eller naturstien.

Det er imidlertid nærliggende å legge til grunn at oppføring av fabrikk ville koste betydelig mer enn opparbeidelse av natursti.

I Rt. 2003 s. 764 ble ankeparten ikke hørt med at bygging av ny gang- og sykkelvei var uforholdsmessig dyrt. Oppføringen av bygget ble regnet til ca. 100 millioner kroner, og en gang- og sykkelvei tilsvarende 3-4 millioner kroner ble ansett ikke uforholdsmessig tyngende for parten.

Det er klart at for at opparbeidelse av naturstien skulle medføre at vilkåret ikke var gyldig, måtte prisen for opparbeidelse være svært store.

Det kan ikke legges til grunn at kostnadene ved å opparbeide en natursti, er særlig dyrt for en bedrift som ønsker å oppføre en helt ny batterifabrikk som benyttet seg av vann fra lågen.

Anførselen om at opparbeidelse ble for dyrt faller dermed vekk.

Departementet hevdet at de ønsket natursti, og at den ville fremme friluftsliv og spare kommunens budsjett.

Kan ikke settes vilkår som gir kommunen en økonomisk fordel.

Det er likevel klart at vilkåret om gang- og sykkelvei i Løvenskiold-dommen, som til syvende og sist sparte kommunen for de utgiftene, ikke avskjærte for adgangen til å stille vilkåret.

Dog på grunn av at opprinnelig gang- og sykkelvei måtte fjernes for å gi plass til nyoppføring av bygg.

Det er klart at det her dreier seg om økonomiske fordeler med tilknytning til den tillatelse som gis, herunder byggetillatelse i et område som er regulert til landbruks-, natur- og friluftsmål.

Å oppføre en natursti vil støtte slike formål og kan vanskelig sies å gi kommunen en direkte økonomisk fordel.

Allmenne samfunnsmessige hensyn tilsier at vilkåret ikke er uforholdsmessig tyngende for parten.

Tidsnød.

Den neste problemstillingen dreier seg om det andre vilkåret i reguleringsplanen.

Departementet bestemte at fabrikken ikke kunne slippe ut vann som var varmere enn 35 grader, og uansett ikke varmere enn 10 grader varmere enn vannet i lågen var til enhver tid.

Spørsmålet er da om vilkåret faller inn under alternativene i pbl. §12-7.

Etter §12-7 nr. 3 kan det fastsettes bestemmelser om krav til miljøkvaliteten i planområdet.

Bestemmelsen om regulering av vanntemperaturen kan naturlig sies å regulere krav til miljøkvaliteten, ettersom for høy temperatur i vannet kan skade naturliv og dyreliv.

Spørsmålet er om bestemmelsen har saklig sammenheng med lovens og reguleringsplanens formål.

Det er klart at bestemmelsen har saklig sammenheng med reguleringsplanens formål, ettersom bestemmelsen tar sikte på å ivareta naturformål, og landbruksformål. Det er videre klart at bestemmelsen tar sikte på å regulere vanntemperaturen for å ta vare på dyreliv og naturliv i lågen.

Det har saklig sammenheng med reguleringsplanen.

Formålet med loven er å sikre en bærekraftig utvikling for samfunnet, enkeltpersoner og fremtidige generasjoner, jf. pbl. §1-1.

Når bestemmelsen tar sikte på å ivareta dyreliv og miljø er det klart at det er i samsvar med lovens formålsbestemmelse.

Vilkårene er følgelig oppfylt.

DSBF hevder at departementet ikke kan regulere temperaturen i spillvannet gjennom plan- og bygningsloven.

Av pbl. §12-7 kan det gis bestemmelser til hensynssoner og arealformål om "miljøkvalitet i planområdet".

Det er nærliggende å legge til grunn at vanntemperaturen i lågen er en del av "miljøkvaliteten" i "planområdet". Reguleringsplanen tar sikte på å regulere området hvor batterifabrikken oppføres, herunder lågen og vannet i lågen.

Miljørettslige prinsipper og hensynet til naturen og miljøvernet taler sterkt for at vilkåret om vanntemperaturen er lovlig.

I Ot.prp.nr. 32 s. 231 og 212 fremgår det at vilkår etter §12-7 nr. 3 kan være blant annet bestemmelser for å ta hensyn til dyreliv. Det er klart at vilkåret om vanntemperatur tar sikte på å forhindre fiskedød grunnet for varmt vann.

Vilkåret er følgelig lovlig.

Konklusjonen er at betingelsene er lovlige.

Tidsnød.

Referanseliste;

- Bugge, H Chr. Lærebok i miljøforvaltningsrett. 5. utg (2019), Oslo; Universitetsforlaget.